

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра економіки підприємств

ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні рекомендації

для практичних робіт здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти ОПІ «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент»
денної та заочної форми здобуття вищої освіти

Миколаїв 2024

УДК 330.101:658.1

E45

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету від 24.09. 2024 р., протокол №1

Укладач:

Т.Г. Олійник – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет

Рецензенти:

Волошина-Сідей В.В. - к.е.н., старший викладач, кафедри економіки,
менеджменту та фінансів, Миколаївський національний
університет ім. В.О. Сухомлинського

Мельник О.І. – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування, Миколаївський національний аграрний
університет

© Миколаївський національний аграрний
університет, 2024

ЗМІСТ

Тема 1. Господарський комплекс України.....	4
Тема 2. Види підприємств. Їх організаційно-правові форми.....	6
Тема 3. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	9
Тема 4. Капітал підприємства.....	17
Тема 5. Оборотні засоби і фонди обігу.....	25
Тема 6. Інвестиції.....	28
Тема 7. Інноваційна діяльність.....	32
Тема 8. Витрати на виробництво та реалізацію продукції.....	35
Тема 9. Ефективність діяльності підприємств.....	38
Тема 10. Нематеріальні активи.....	42
Тема 11. Матеріально-технічна база підприємств.....	46
Тема 12. Інтенсифікація сільського господарства.....	53
Тема 13. Розміщення і спеціалізація.....	57
Список літературних джерел.....	59

ТЕМА 1. ГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ.

Господарський

комплекс

Завдання 1. За даними таблиці визначити: 1) структуру галузей, що надають послуги; 2) темпи зростання обсягу надання послуг, 3) коефіцієнти випередження.

Таблиця 1 – Динаміка та структура надання послуг

Галузі економіки, які надають послуги	Надання послуг, млн. грн.		Структура надання послуг, %		Темп зростання %	Коефіцієнт випередження
	20__р.	20__р.	20__р.	20__р.		
Транспорт та зв'язок	25418	33442				
Торгівля та громадське харчування	17087	28644				
Житлове та комунальне господарство	14971	15025				
Охорона здоров'я, фізична культура та соціальне забезпечення	6728	8387				
Освіта	8111	10558				
Фінанси, кредит, страхування, пенсійне забезпечення	3657	5603				
Управління та оборона	9405	10128				
Інші галузі	10072	13172				
Разом	95449	124959				

Висновок

Завдання 2. Відновити втрачені дані, виходячи з інформації, поданої у таблиці 2.

Таблиця 2 – Динаміка та структура обсягу випуску продукції

Галузі	Обсяг випуску продукції, млн. грн.		Темп зростання %	Коефіцієнт випередження	Галузева структура, %	
	20__р.	20__р.			20__р.	20__р.
А	70					
Б		125			35,5	
В		138				42
Разом	280	329		-	100	100

Висновок

Завдання 3. За даними таблиці визначити: а) галузеву структуру сфери матеріального виробництва; б) темпи зростання обсягу виробництва за окремими галузями та у сфері матеріального виробництва в цілому, в) галузеві коефіцієнти випередження.

Таблиця 2 – Динаміка та структура галузей виробничої сфери економіки

Галузі виробничої сфери економіки	Випуск продукції, млн. грн.		Структура, %		Темп зростання %	Коефіцієнт випередження
	20__р.	20__р.	20__р.	20__р.		
Промисловість	25418	33442				
Будівництво	17087	28644				
Сільське господарство	14971	15025				
Інші галузі	6728	8387				
Усі галузі виробничої сфери						

Висновок

ТЕМА 2. ВИДИ ПІДПРИЄМСТВ. ЇХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ.

Задача 1. Проаналізувати розмір підприємства. Зробити висновки.

Таблиця 1 - Параметри розміру ПП «Зоря» Баштанського району

Показники	Роки			У середньому по підприємства	20__р. у % до		
	20__	20__	20__		20__р.	20__р.	Середньо районних показників
Валова продукція у постійних цінах 2016р., тис. грн.	2534,0	2820,0	2900,2	904,5			
Товарна продукція, тис. грн.	1824,4	1692,0	1990,5	822,0			
Земельна площа – всього, га	5847	5650	5350	2668			
у т.ч. сільськогосподарські угіддя	5074	5331	5101	2487			
З них: рілля	4452,0	4338,0	4108,0	2150,0			
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	487	459	328	211			
у т.ч. працівників, зайнятих у сільському господарстві	384	344	216	180			
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	14697,5	14677,3	7566,2	7134,0			
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	1710,0	1718,5	1618,8	974,0			
Поголів'я тварин, ум. гол.	1311,0	1050,1	104,1	593,0			

Висновок

Завдання 2. Проаналізувати структуру організаційно-правових форм господарювання аграрних підприємств Миколаївської області. Зробити висновки.

Таблиця 2 - Кількість діючих господарюючих суб'єктів у сільському господарстві Миколаївської області

Показники	20__р.		20__р.		20__р.	
	од.	%	од.	%	од.	%
Господарські товариства	410		397		383	
Приватні підприємства	225		214		216	
Виробничі кооперативи	41		39		35	
Фермерські господарства	1527		1540		1626	
Державні підприємства	21		20		21	
Підприємства інших форм господарювання	129		126		121	
Всього		100		100		100

Висновок

Завдання 3 На підставі чинного законодавства, визначити для кожної форми власності засновницькі документи. Заповнюючи таблицю, проставити «+», якщо документ необхідний для реєстрації, «-», якщо документ не подається.

Таблиця 3 - Засновницькі документи при створенні суб'єктів господарювання різних форм власності

Форми власності Документи	Приватне підприємство	Господарські товариства				
Заява про реєстрацію						
Рішення засновників про створення						
Статут						
Засновницький договір						

Висновок

Завдання 5. За даними таблиці визначити ефективність та доцільність постачання продукції (власного виробництва) в умовні регіони А, Б та В з врахуванням зміни транспортного фактору (зростанням транспортних витрат на 40%). Зробити висновки.

Таблиця 1 - Розрахунок ефективності постачання продукції в умовні регіони

Показники	Умовні регіони		
	А	Б	В
Вихідні дані			
1. Відстань до умовного регіону, км	40	54	61
2. Транспортні витрати на 1 км, ум. грош. од.	2	2	2
3. Виробнича собівартість одиниці продукції	80	80	80
4. Витрати на реалізацію одиниці продукції, ум. грош. од.	5	5	5
5. Обсяги реалізованої продукції, шт..	950	1000	1100
6. Ціна реалізації, ум. грош. од.	100	105	112
7. Граничний рівень рентабельності, %	17	17	17
Розрахункові показники			
<i>При існуючому розмірі транспортних витрат</i>			
8. Загальний розмір транспортних витрат при постачанні продукції до району, ум. грош. од.			
9. Вартість усієї продукції, що постачається в регіон, ум. грош. од.			
10. Витрати на реалізацію всього обсягу продукції, ум. грош. од.			
11. Виробнича собівартість усієї продукції, що постачається в регіон, ум. грош. од.			
12. Повна собівартість усієї продукції, що постачається в регіон, ум. грош. од.			
13. Прибуток, ум. грош. од.			
14. Рівень рентабельності, %			
<i>При збільшенні розміру транспортних витрат</i>			
15. Розмір транспортних витрат при зростанні на 40 %, ум. грош. од.			
16. Повна собівартість продукції, ум. грош. од.			
17. Прибуток, ум. грош. од.			
18. Рівень рентабельності, %			

Висновок

ТЕМА 3. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОДУКТИВНІСТЬ І ОПЛАТА ПРАЦІ

Завдання 1. Визначити забезпеченість ПП «Дружба» Вознесенського району трудовими ресурсами.

Таблиця 1- Вихідні дані для визначення забезпеченості трудовими ресурсами в ПП «Дружба» Вознесенського району

Показники	20__рік	20__рік	Темп росту, %
Середньорічна чисельність працівників зайнятих в с.-г. виробництві, чол.	124	116	
Площа сільськогосподарських угідь, га	2233	2123	
Площа ріллі, га	2175	2065	
Площа посівів, га	2018	1798	
Поголів'я худоби та птиці, ум.гол.	418	334	

Таблиця 2 - Забезпеченість трудовими ресурсами ПП «Дружба» Вознесенського району

Показники	20__рік	20__рік	Темп росту, %
Припадає на одного працівника зайнятого в с.-г. виробництві:			
- сільськогосподарських угідь, га			
- ріллі, га			

- посівів, га			
- худоби та птиці, ум. гол.			

Висновок

Завдання 2. Визначити продуктивність праці за натуральними показниками в рослинництві та тваринництві.

Таблиця 3 - Визначення продуктивності праці за натуральними показниками в тваринництві ПП «Дружба» Вознесенського району

Показники	20__ рік	20__ рік	Темп росту, %
Вироблено молока, ц	6328	6743	
Одержано приросту ВРХ, ц	385	376	
Прямі затрати праці (тис. люд.-год.) на виробництво:			
молока	45,1	40,1	
приросту ВРХ	36,6	37,7	
Вироблено за 1 люд.-год., кг:			
молока			
приросту ВРХ			
Витрачено праці на виробництво 1 ц люд.-год.:			
- молока			
- приросту ВРХ			

Висновок

Таблиця 4 - Продуктивність праці та праце місткість за натуральними показниками в рослинництві ПП «Дружба» Вознесенського району

Показники	Пшениця		Соняшник	
	20__р.	20__р.	20__р.	20__ р.
Одержано продукції після доробки, ц	61288	63906	3597	3426
Прямі затрати праці, тис. люд.-год.	88	92	3	3,8
Вироблено продукції за 1 люд.-год., ц				
Прямі затрати праці на виробництво 1 ц продукції, люд.-год.				

Висновок

Завдання 3. Визначити продуктивність праці за вартісними показниками.

Таблиця 5 - Визначення продуктивності праці за вартісними показниками в ПП «Дружба» Вознесенського району

Показники	20__р.	20__р.	Темп росту, %
Вартість валової продукції сільського господарства в постійних цінах 2016 р., тис. грн.	6310	7030	
в т.ч.: - рослинництва	3912	4294	
- тваринництва	2398	2736	
Валовий дохід, тис.грн.	657,3	844,1	
Прибуток, тис.грн.	413,5	697,4	

Прямі витрати праці на виробництво продукції сільського господарства, тис. люд.-год. в т.ч.: - рослинництва - тваринництва	205,1 123,4 81,7	208,8 131,0 77,8	
Середньорічна чисельність працівників, які зайняті в сільському господарському виробництві, чол. в т.ч.: - в рослинництві - в тваринництві	124 80 44	116 76 40	
Вироблено валової продукції с.-г. виробництва, грн.: а) на 1 середньорічного працівника в т.ч.: - в рослинництві - в тваринництві б) на 1 люд.-год. в т.ч.: - в рослинництві - в тваринництві			
Отримано валового доходу, грн.: - на 1 середньорічного працівника - на 1 люд.-год.			
Отримано прибутку, грн.: - на 1 середньорічного працівника - на 1 люд.-год.			

Висновок

Завдання 4. Визначити рівень механізації процесів роздачі кормів, збирання гною, напування, доїння корів і рівень комплексної механізації.

Таблиця 6. Вихідні та розрахункові дані для визначення рівня механізації.

Показники	20__ рік
Вихідні дані	
Поголів'я корів, гол.	1000
Механізація роздачі кормів:	
- ското-місць	800
- збирання гною	950
- напування	1000
- доїння	600
Розрахункові дані	
Рівень механізації,%	
- роздачі кормів	
- збирання гною	
- напування	
- доїння корів	

Рівень комплексної механізації визначається за найменшим рівнем механізації виробничих процесів і становить 60%.

Рівень механізації роздачі кормів,%	Механізована роздача кормів *100
	Поголів'я корів
Рівень механізації збирання гною,%	Механізоване збирання гною *100
	Поголів'я корів
Рівень механізації напування корів,%	Механізоване напування корів *100
	Поголів'я корів
Рівень механізації доїння корів,%	Механізоване доїння *100
	Поголів'я корів

Висновок

Завдання 5. Визначити навантаження корів на робітників кожної професії і середнє навантаження на працюючого.

Таблиця 7. Вихідні та розрахункові дані для визначення навантаження корів на робітників кожної професії і середнього навантаження на працюючого

Показники	20__ рік
Вихідні дані	
Поголів'я корів, гол.	600
Всього працівників, осіб у тому числі:	50
- доярок	28
- скотарів	15
- трактористів	2
- слюсарів	2
- інших працівників	3
Розрахункові дані	
Навантаження корів на:	
- доярку	
- скотаря	
- тракториста	
- слюсаря	
- інших робітників	
Середнє навантаження на 1 працюючого, гол	

Навантаження корів на 1 доярку	Поголів'я корів
	Чисельність доярок
Навантаження корів на 1 скотаря, гол.	Поголів'я корів
	Чисельність скотарів
Навантаження корів на 1 тракториста гол.	Поголів'я корів
	Чисельність трактористів
Навантаження корів на 1 слюсаря гол.	Поголів'я корів
	Чисельність слюсарів
Навантаження корів на 1 іншого робітника обслуговуючого персоналу ферми, гол.	Поголів'я корів
	Чисельність інших працівників
Середнє навантаження корів на 1 працюючого, гол.	Поголів'я корів
	Чисельність обслуговуючого персоналу ферми

Висновок

Завдання 6. Середньорічна чисельність працівників за звітний період склала 400 чоловік. На протязі року прийнято на роботу 30 чоловік, звільнено 45 чоловік, в тому числі за порушення трудової дисципліни 17 чоловік, за власним бажанням 15 чоловік. Визначити коефіцієнти прийому, вибуття та

плинності кадрів. Зробити висновки.

Завдання 7. Розрахувати показники руху трудових ресурсів у підприємстві за наведеними даними.

Показник	Роки	
	базисний	звітний
Вихідні дані		
Середньорічна чисельність працівників, осіб.	320	286
Прийнято на роботу за рік, осіб.	24	29
Загальна чисельність звільнених працівників, осіб.	35	36
Чисельність працівників, звільнених за власним бажанням, осіб.	18	17

Завдання 8. У звітному році обсяг виробництва продукції у фірмі складав 2520 тис. грн., середньорічна чисельність працівників - 210 осіб. У році, що планується, обсяг валової продукції передбачається в сумі 2580 тис. грн., продуктивність праці на одного працівника повинна збільшитись на 7,5% проти минулого року. Визначити продуктивність праці одного працівника у звітному і

в плановому роках середньорічну чисельність працівників у році, що планується.

Завдання 9. У звітному році обсяг випуску продукції становив 22000 тис. грн./рік, а трудомісткість виробничої програми в цьому році знизилася порівняно з базовим на 950 люд. - днів. Річний виробіток у базовому році - 120 тис. грн./особу за рік. Визначити виробіток на одного працюючого у звітному році і його відносне зростання, якщо відомо, що в цьому році було 238 робочих днів.

Завдання 10. Розрахувати показники рівня використання трудових ресурсів та продуктивності праці на підприємстві.

Показник	Роки	
	базисний	звітний
Вихідні дані		
Вартість валової продукції сільського господарства - всього, тис. грн.	6310	7030
У тому числі рослинництва	3912	4294
тваринництва	2398	2736
Середньорічна чисельність працівників - всього, осіб	124	116
У тому числі рослинництва	80	76
тваринництва	44	40
Відпрацьовано у сільськогосподарському виробництві - всього, тис. люд.-год.	205,1	208,8
У тому числі у рослинництві	123,4	131,0
у тваринництві	81,7	77,8

ТЕМА 4 КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Показники стану і руху основних фондів

1. **Коефіцієнт (швидкість) обороту основних фондів** – відношення річної суми амортизації основних виробничих фондів до їх середньорічної вартості або період обороту як зворотне співвідношення цих величин.

2. **Коефіцієнт зростання ($K_{зр}$)** - відношення суми основних засобів на кінець року до їх вартості на початок року.

3. **Коефіцієнт вибуття (K_v)** – відношення вартості вибулих за звітний рік основних засобів до суми всіх основних засобів на початок року.

4. **Коефіцієнт оновлення (K_o)** – відношення заново введених за рік основних засобів до балансової вартості всіх основних засобів на кінець року. Між даними показниками існує тісний взаємозв'язок: очевидно, що $K_{зр} > 1$ за умови, коли $K_o > K_v$, і навпаки. Якщо суми вибулих фондів = сумі заново введених, то $K_{зр} = 1$.

5. **Коефіцієнт зношення ($K_з$)** – відношення суми зношення до первісної вартості основних засобів.

6. **Коефіцієнт придатності ($K_{п}$)** – частка від ділення первісної вартості засобів за мінусом усієї суми зношення на їх первісну вартість, або $K_{п} = 1 - K_з$. Чим вищий $K_{п}$ і менший $K_з$, тим кращі умови має п-во для більш раціонального використання основних засобів.

Показники забезпеченості підприємства основними фондами

1. **Фондозабезпеченість виробництва** – це відношення первісної вартості основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення до площі сільськогосподарських угідь.

2. **Фондоозброєність праці** – це відношення первісної вартості основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення до середньорічної кількості працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві.

Показники економічної ефективності використання

основних виробничих фондів

1. **Фондовіддача** ($I_{ф\text{ від}}$) – відношення вартості виробленої валової продукції в поточних цінах до середньорічної вартості основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення.

2. **Фондомісткість** – це зворотний показник фондовіддачі, тобто, це відношення середньорічної вартості основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення до вартості виробленої валової продукції в поточних цінах. Він показує, скільки було використано основних виробничих фондів для виробництва однієї гривні вартості продукції.

3. **Норма прибутку** – процентне відношення балансового прибутку до середньорічної вартості сукупних виробничих фондів.

На ефективність сільськогосподарського виробництва істотний вплив справляє і **структура основних виробничих фондів**, під якою розуміють процентне співвідношення окремих складових елементів цих фондів у їх загальній вартості.

Завдання 1. Визначити структуру основних фондів підприємства

Таблиця 1 – Динаміка та структура основних фондів в ПП «Дружба»
Вознесенського району

Види основного капіталу	20 р.		20 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Будинки, споруди та передавальні пристрої	790		830	
Машини та обладнання	179		276	
Транспортні засоби	46		40	
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	28		31	
Продуктивна і робоча худоба	56		87	
Багаторічні насадження	72		63	
Інші основні засоби	12		13	
Разом	1183	<u>100</u>	1340	<u>100</u>

Висновок

Завдання 2. Визначити показники руху і технічного стану основних фондів

Таблиця 2 – Показники руху та технічного стану основних фондів в ПП «Дружба» Вознесенського району

Показники	Роки	
	20__	20_
Вихідні дані		
Наявність основних засобів:		
- на початок року, тис. грн.	1183	1340
- на кінець року, тис. грн.	1035	1420
Надійшло за рік, тис. грн.	86	128
Вибуло за рік, тис. грн.	234	48
Основні засоби, тис. грн.:		
первісна вартість	1183	1340
знос	542	420
залишкова вартість	641	920
Розрахункові показники		
Коефіцієнт зростання, %		
Коефіцієнт оновлення, %		
Коефіцієнт вибуття, %		
Коефіцієнт зносу, %		
Коефіцієнт придатності, %		

Висновок

Завдання 3. Визначити забезпеченість підприємства основними фондами

Показники	Роки	
	202_	202_
Вихідні дані		
Площа сільськогосподарських угідь, га	2460	2460
Середньорічна чисельність працівників, осіб	1183	1340
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	1035	1420
Розрахункові показники		
Фондозабезпеченість, тис. грн.		
Фондоозброєність праці, тис. грн.		

Висновок

Завдання 4. Визначити економічну ефективність використання основних фондів підприємства

Таблиця 2 – Економічна ефективність використання основних фондів в
ПП «Дружба» Вознесенського району

Показники	Роки	
	202_	202_
Вихідні дані		
Середньорічна вартість основного капіталу, тис. грн.	21156	25584
Середньорічна вартість оборотного капіталу, тис. грн.	18194	19186
Вартість валової продукції (у постійних цінах), тис. грн.	16539	22141
Чистий прибуток, тис. грн.	3245	7352
Розрахункові показники		

Фондовіддача, грн.		
Фондомісткість продукції, грн.		
Норма прибутку, %		

Висновок

Завдання 5. Визначити забезпеченість підприємства основними фондами

Показники	202_рік	202_рік	Темп росту, %
Вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	570,8	830,2	
в т.ч.: основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення, тис. грн.	376,2	615,9	
Площа сільськогосподарських угідь, га	1030	1500	
Середньорічна кількість робітників, чол. в т.ч.: зайнятих в с.-г. виробництві, чол.	30	56	
Припадає на:			
а) 100 га с.-г. угідь, грн.:			
- основних виробничих фондів			
- основних виробничих фондів с.-г. призначення			
б) 1 робітника, грн.:			
- основних виробничих фондів			
- основних виробничих фондів с.-г. призначення			

Висновок

Завдання 6. На основі даних форми № 50-сг і форми № 11-ОЗ визначити забезпеченість господарства виробничими фондами, їх динаміку та структуру. Вихідні та розрахункові показники відобразити у таблиця 1,2. Зробити висновки.

Таблиця 1. - Забезпеченість господарства основними фондами

Показники	20__ рік	20__ рік	Темп росту, %
Вартість основних виробничих фондів, тис. грн. в т.ч.: основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення, тис. грн.			
Площа сільськогосподарських угідь, га			
Середньорічна кількість робітників, чол. в т.ч.: зайнятих в с.-г. виробництві, чол.			
Припадає на: а) 100 га с.-г. угідь, грн.: - основних виробничих фондів - основних виробничих фондів с.-г. призначення б) 1 робітника, грн.: - основних виробничих фондів - основних виробничих фондів с.-г. призначення - ріллі, га - посівів с.-г. культур, га - худоби та птиці, умов. гол.			

Висновок:

Таблиця 2. - Динаміка і структура основних фондів

Показники	Наявність на 1 січня		Темп росту, %	Структура, %	
	20__р.	20__р.		20__р.	20__р.
Виробничі основні фонди сільськогосподарського призначення, тис. грн.					
Виробничі основні фонди несільськогосподарського призначення, тис. грн.					
Невиробничі основні фонди, тис. грн.					
Всього основних фондів. тис. грн.				100,0	100,0

Висновок: _____

Завдання 7. На основі даних форми № 50-сг і форми № 11-ОЗ визначити ефективність використання виробничих фондів в господарстві за два роки. Зробити висновки.

Таблиця 3. - Економічна ефективність використання основних виробничих фондів _____ району

Показники	20__р.	20__р.	Темп росту, %
Вартість валової продукції (в поточних цінах), тис.грн.			
Валовий дохід, тис. грн.			
Прибуток, тис. грн.			
Середньорічна вартість основних виробничих фондів і оборотних засобів, тис.грн.			
Вартість основних виробничих фондів с-г. призначення, тис. грн.			
Показники ефективності використання фондів: а) фондівіддача, грн. б) фондомісткість, грн. в) фондозабезпеченість, грн./ га. г) фондоозброєність, грн./чол. д) норма прибутку, %			

Висновок: _____

ТЕМА 5. ОБОРОТНІ ЗАСОБИ І ФОНДИ ОБІГУ

Оборотні	засоби	це	-

Таблиця 1 Структура оборотного капіталу підприємства у 201_ році в

Елементи оборотного капіталу	Код Форми №1	Структура оборотного капіталу		Структура оборотних фондів		Структура фондів обігу	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Виробничі запаси	100					х	х
Тварини на вирощуванні і Відгодівлі (біологічні активи)	110					х	х
Незавершене виробництво	120					х	х
1.Всього оборотних фондів	Сума кодів 100-120				100,0	х	х
Готова продукція	130			х	х		
Товари	140			х	х		
Векселі одержані	150			х	х		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги (чиста реалізаційна вартість)	160			х	х		
Дебіторська заборгованість за розрахунками	Сума кодів 170-210			х	х		
Поточні фінансові інвестиції	220			х	х		
Грошові кошти та їх еквіваленти	230-240			х	х		
Інші оборотні активи	250			х	х		
2. Всього фондів обігу	Сума кодів 130-250			х	х		100,0
Оборотний капітал	Сума 1 і 2 розділів		100,0	х	х	х	х

Завдання 2. Визначити суму обороту, коефіцієнт оборотності оборотного капіталу, тривалість одного обороту, якщо виручка від реалізації продукції – 10000 тис. грн., вартість переведеного в основне стадо молодняка – 400 тис. грн., вартість тварин, вибракуваних з основного стада – 360 тис. грн., середньорічна вартість оборотного капіталу – 8 000 тис. грн.

1. Сума оборотного капіталу:

$$CO = Vr + T_{\text{над.}} - T_{\text{виб.}}$$

Vr – виручка від реалізації продукції

$T_{\text{над.}}$ – вартість переведеного в основне стадо молодняка, грн.

$T_{\text{виб.}}$ – вартість тварин вибракуваних з основного стада, грн.

2. Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу:

$$K_{\text{об}} = CO \div OA_{\text{ср.}}$$

CO – Сума оборотного капіталу, грн.

$OA_{\text{ср.}}$ – середньорічна вартість оборотного капіталу, грн.

1. Тривалість одного обороту оборотного капіталу:

$$T_{\text{об}} = 360 \div K_{\text{об}}$$

$T_{\text{об}}$ - тривалість одного обороту капіталу, днів

$K_{\text{об}}$ - коефіцієнт обороту оборотного капіталу

Завдання 3. Визначити показники використання оборотного капіталу (коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження, тривалість обороту, рівень рентабельності оборотного капіталу), якщо виручка від реалізації становила 4 400 тис. грн., вартість середньорічного залишку оборотних фондів – 550 тис. грн., прибуток підприємства – 480 тис. грн.

Розв’язок:

1. Коефіцієнт обороту оборотного капіталу, обертів:

$$K_{об} = V_p \div OA_{cp.}$$

V_p – виручка від реалізації продукції, грн.

$OA_{cp.}$ – середньорічна вартість оборотного капіталу, грн.

2. Коефіцієнт завантаження оборотного капіталу:

$$K_{зав.} = OA_{cp.} \div V_p$$

V_p – виручка від реалізації продукції, грн.

$OA_{cp.}$ – середньорічна вартість оборотного капіталу, грн.

3. Тривалість одного обороту, днів:

$$T_{об.} = D_k \div K_{об}$$

$T_{об.}$ – тривалість одного обороту оборотного капіталу, днів;

D_k – календарна кількість днів у періоді;

$K_{об}$ – коефіцієнт оборотності оборотного капіталу

4. Рівень рентабельності оборотного капіталу:

$$P_{OA} = Pr_{ч} \div OA_{cp.} \times 100\%$$

Задача 2. Визначити і проаналізувати рівень прибутковості підприємства, якщо сукупний обсяг інвестицій у підприємство склав 3,6 млн. грн., прибуток від реалізації – 850 тис. грн., позареалізаційний прибуток – 240 тис. грн.. Сума капіталу підприємства становить 4,5 млн. грн.

Сума податків становить 320 тис. грн.. відсоток за державними облігаціями – 11%, а відсоткова ставка за довгостроковими кредитами – 16%. Середньогалузевий рівень прибутковості становить – 20,4%

Розв'язання

1. Прибутковість інвестицій у підприємство

$$\text{Пр}_I = \frac{\text{Пр}_\text{ч}}{I}$$

Пр_ч – чистий прибуток підприємства, грн.;

I – загальний обсяг інвестицій у підприємство, грн.

---

2. Прибутковість активів підприємства:

$$\text{Пр}_{\text{АП}} = \frac{\text{Пр}_\text{ч}}{\text{АП}}$$

Пр_ч – чистий прибуток підприємства, грн.;

АП – вартість активів підприємства, грн..

Задача 3. Визначити термін окупності всього обсягу капітальних вкладень і додаткових капіталовкладень у виробництво продукції підвищеної якості.

Таблиця 1. Вихідні дані для оцінки ефективності капітальних вкладень у
ПП «Зоряне»

Показники	Базовий варіант	Новий варіант
Собівартість одиниці продукції, грн.	12	11
Оптова ціна одиниці продукції, грн.	14	14
Річний обсяг виробництва, ц.	6000	6000
Сукупні капітальні вкладення, тис. грн.	20	34

Розв'язання

Термін окупності капітальних вкладень:

$$T_{ок} = \frac{\Delta KB}{\Delta Pr}$$

ΔKB – приріст капітальних вкладень, грн.;

ΔPr – приріст прибутку за рахунок додаткових капітальних вкладень, грн.

1. Прибуток за базовим та новим варіантом технологій за рік

$$Pr = (C - S) \times OB$$

Pr – прибуток від реалізації продукції, грн.

C – ціна реалізації одиниці продукції, грн.

S – собівартість виробництва одиниці продукції, грн.

OB – річний обсяг виробництва продукції, ц.

---

2. Приріст прибутку за рахунок додаткових капітальних вкладень:

$$\Delta Pr = Pr_n - Pr_b$$

Pr_n - прибуток за новим варіантом технології, грн.

Pr_b - прибуток за базовим варіантом технології, грн.

Тоді термін окупності додаткових капітальних вкладень дорівнюватиме:

3. Термін окупності сукупного обсягу капітальних вкладень за новим варіантом технології, років

$$T_{окн} = \frac{KB_n}{Pr_n}$$

Задача 4. Підприємство розглядає три варіанти коштів у виробництво.
Таблиця 1. Вихідні дані для оцінки капітальних вкладень ПП «Зоряне»

Показники	Проект А	Проект Б	Проект В
Початкові інвестиції, тис. грн..	350	380	340
Доходи:			
1-й рік	120	130	110
2-й рік	90	110	95
3-й рік	75	85	80
4-й рік	85	80	90
5-й рік	80	70	65

Визначити, який проект для підприємства найбільш вигідний, при ставці дисконту 9%.

Розв'язання

1. Чиста дисконтова на вартість проекту:

$$ЧДВ = ТДВ (Дn) - I_B$$

ТДВ (Дn) – теперішня дисконтова на вартість доходів від інвестицій за n років, грн.

I_B – вихідні (початкові) інвестиції, грн.

2. Теперішня дисконтова на вартість:

$$ТДВ (Дn) = \sum_{i=1}^n D_i \times K_{d_i}$$

D_i – дохід від реалізації інвестицій за і-ий рік, грн..

K_{d_i} – коефіцієнт дисконтування за і-ий рік

3. Коефіцієнт дисконтування розраховується:

$$K_d = \frac{1}{(1+i)^n}$$

i – ставка дисконту НБУ

n – рік, за який здійснюються розрахунки

ТЕМА 7 ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Задача 1. Визначити найбільш економічний варіант заходу щодо впровадження нової техніки і річний економічний ефект від його використання при запланованому розмірі виробництва соняшнику 1000ц на основі даних, наведених у таблиці. Нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень становить 0,15.

Таблиця 1. Вихідні дані для оцінки впровадження нової техніки у ТОВ «Весняне» Арбузинського району

Показники	Базовий варіант	Варіанти	
		I	II
Собівартість продукції, грн./т	1500	1600	1200
Питомі капітальні вкладення в основні фонди, грн.	3000	2500	3500

Розв’язання

1. Приведені витрати по двох нових варіантах і базовому:

$$Впр = C + E_n \times Пкв$$

Впр – приведені витрати, грн.

C – собівартість одиниці продукції, грн./т

E_n – нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень

$Пкв$ – питомі капіталовкладення.

---

2. Річний економічний ефект по другому варіанті:

$$E\Phi_2 = (Впр_6 - Впр_2) \times ОВ_2$$

Впр₆ – приведені витрати при базовому варіанті, грн.

Впр₂ – мінімальні приведені витрати по першому варіанті впровадження нової техніки, грн.

ОВ₂ – обсяг випуску продукції в натуральному виразі при новому варіанті техніки, ц.

Завдання 2. Визначити варіант майбутнього розташування підприємства на основі розрахунку приведених витрат.

Методика виконання. Для вибору варіанта розміщення майбутнього виробництва використовують метод мінімізації приведених витрат, які обчислюють за формулою:

$$Вп = C + (E \times K)$$

де:

C - собівартість продукції з урахуванням транспортування до споживача;

E - нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень;

K - капітальні вкладення.

З усіх варіантів розвитку вибирають той, що має найменші приведені витрати. Це й буде оптимальний варіант розташування виробництва.

Таблиця 2 - Варіанти розміщення майбутнього виробництва

	Капітальні витрати (К)(тис.ум.од.)	Поточні витрати (С) (тис.ум.од.)	Нормативний показник ефективності капітальних витрат (Ен)	Приведені витрати В _п на 1 т, грн.
Пункт 1	980	200	0,15	
Пункт 2	1100	180	0,15	
Пункт 3	1400	150	0,15	
Пункт 4	1500	125	0,15	

Висновок _____

_____

_____

_____

_____

_____

Завдання 3. Розглядаються три варіанти розміщення виробничого об'єкта з різними виробничими потужностями. Основні проектні показники за кожним варіантом наведені в таблиці 2.2. Визначить оптимальний варіант проекту та його економічну ефективність, якщо середньогалузева собівартість продукції складає 212грн. Термін окупності кожного з трьох проектів – 5 років.

Методика виконання. Для розв'язання задачі використовують формулу:

$$Z_i = C_i + T_i + (E_n \times K_i), \quad (2.2)$$

де:

Z_i – затрати на одиницю продукції, що виробляється;

C_i – собівартість одиниці продукції;

T_i - транспортні витрати на одиниці продукції;

K_i - капітальні витрати на одиницю продукції;

E_n - коефіцієнт ефективності капітальних вкладень

$$E_n = 1/t, \quad (2.3)$$

де: t – термін окупності

Економічний ефект

$$E_{EF} = (C_{cp} - Z_i), \quad (2.4)$$

де: C_{cp} – середньогалузева собівартість

Таблиця 2.2. – Економічні показники та їх значення

Показники	Варіант		
	1	2	3
Обсяг виробництва, шт.	1800000	2400000	3100000
Сумарні капіталовкладення за проектом, млн. грн.	89,38	141,36	124,12
Собівартість річного обсягу продукції, млн. грн.	296,0	348,0	434,0
Середній радіус перевезень сировини та готової продукції, км	112	182	168
Витрати на перевезення одного виробу на відстані 1 км	0,12	0,18	0,15
Затрати на одиницю продукції, грн./шт.			
Економічний ефект			

Висновок

ТЕМА 8. ВИТРАТИ НА ВИРОБНИЦТВО ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ

Завдання 1. Розрахувати структуру виробничих витрат в галузях сільськогосподарського виробництва .

Таблиця 1- Склад і структура виробничих витрат в галузях сільгоспвиробництва в ПП «Дружба» Вознесенського району

Статті витрат	202_рік				202_рік				202_рік у % до базисного року	
	Рослинництво		Тваринництво		Рослинництво		Тваринництво		Рослинництво	Тваринництво
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%		
Витрати на оплату праці	2098,0		142,0		2258		157,0			
Відрахування на соціальні заходи	769,0		52,0		803,0		58,0			

Матеріальні витрати – всього у тому числі:	7502,0		513,0		12811		849,0			
- насіння та садівний матеріал	1316,0		-		1492		-			
- корми	-		264,0		-		337,0			
- інша продукція сільського господарства	-		-		-		-			
- добрива	1208,0		-		1878		-			
- пальне і мастильні матеріали	2540,0		26,0		3103		36			
- електроенергія	194,0		28,0		214		27,0			
- паливо й енергія	-		-		-		-			
- запасні частини	1389,0		141,0		3141		378,0			
- оплата послуг і робіт сторонніх організацій	855,0		54,0		2983		71,0			
Амортизація основних засобів	333,0		13,0		439,0		19,0			
Інші витрати, включаючи плату за оренду	103,0		11,0		121,0		14,0			
- у тому числі орендна плата за земельні частки	-		-		-		-			
- майнові паї	-		-		-		-			
Усього витрат	10805	100	731,0	100	16432	100	1097	100		

Висновок

Завдання 2. За даними таблиці 2 розрахувати структуру витрат на виробництво 1ц пшениці.

Таблиця 2 Розмір та структура витрат на виробництво 1ц пшениці в ПП «Дружба» Вознесенського району

Елементи витрат	202_р.		202_р.	
	грн.	%	грн.	%
Прямі матеріальні витрати всього, в т.ч.:	63,68		102,55	
- насіння та посадковий матеріал	8,91		16,08	
- мінеральні добрива	14,30		20,18	
- нафтопродукти	20,66		22,20	
- оплата послуг і робіт сторонніх організацій	6,94		23,54	
- решта матеріальних витрат	12,87		20,55	
Прямі витрати на оплату праці	17,04		21,31	
Інші прямі та загально виробничі витрати всього, в т.ч.:	9,78		10,46	
- амортизація необоротних активів	2,71		3,17	
- відрахування на соціальні заходи	6,25		6,64	
- решта інших прямих та загальновиробничих витрат	0,82		0,65	
Усього витрат				

Висновок

Завдання 3. За даними таблиці 3 розрахувати структуру витрат на виробництво 1ц соняшнику.

Показники	202_рік	202_рік
Площа с.-г. угідь, га	3275	3275
Середньорічна чисельність працівників с.-г. виробництва, чол.	97	128
Валова продукція в постійних цінах 2016 року, тис. грн.	10356	15827
Валова продукція в поточних цінах, тис. грн.	11660	16866
Валовий дохід, тис. грн.	3645	3206
Вартість товарної продукції (грошова виручка від реалізації), тис. грн.	13831,0	19522,0
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	13748,0	19464,0
Прибуток від реалізації, тис. грн.	83	58,0
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	1056	1178
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	211,2	235,6
Прямі затрати праці в сільгоспвиробництві, тис. люд.-год.	234,3	286,1
Виробничі (поточні) витрати, тис. грн.	11577,0	16808,0

Таблиця 2 Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва в ПП «Дружба» Вознесенського району

Показники	202_рік	202_рік	Темп росту, %
Виробництво валової продукції, грн. на: - 1 га сільгоспугідь - 1 люд.-год. - 1 грн. виробничих витрат - 1 грн. основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення			
Отримано валового доходу, грн. на: - 1 га сільгоспугідь - 1 люд.-год. - 1 грн. виробничих витрат - 1 грн. основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення			
Отримано прибутку, грн. на: - 1 га сільгоспугідь - 1 люд.-год. - 1 грн. виробничих витрат			
Отримано на одного середньорічного працівника, зайнятого у сільгоспвиробництві, тис. грн.: - валової продукції в постійних цінах 2016 року - валового доходу - прибутку (збитку)			
Рівень рентабельності (збитковості), %			
Норма прибутку (збитку), %			

Задача 3. У підприємстві надій молока становить 40 тис. ц, у тому числі продано молокозаводу – 32 тис.ц, на ринку – 3 тис. ц, їдальні – 1 тис.ц, працівникам підприємства – 1 тис.ц, на випій телятам та іншим видам тварин – 3 тис.ц. Визначити товарність молока.

Розв’язання.

Товарність молока:

$$P_{T_3} = \frac{OP_M}{OB_M} \times 100\%$$

OP_з – обсяг реалізації молока, ц;

OB_з – обсяг виробництва молока, ц

Задача 4. Визначити вартість валової продукції та собівартість продукції, якщо вартість уречовленої праці – 400 тис. грн., заробітна плата – 200 тис. грн., прибуток – 200 тис. грн.

Розв’язання.

1. Валова продукція:

$$ВП = MB + ЗП + Пр$$

MB – матеріальні витрати, грн.

ЗП – заробітна плата, грн.

Пр – прибуток, грн.

---

2. Собівартість:

$$C = MB + ЗП$$

MB – матеріальні витрати, грн.

ЗП – заробітна плата, грн.

Задача 5. Матеріальні витрати на виробництво продукції складають 6140 грн, і мають 125% окупності валовою продукцією. Визначити валову і чисту продукцію.

Розв'язання.

1. Валова продукція:

$$ВП = \frac{МВ \times ОК}{100}$$

МВ – матеріальні витрати на виробництво продукції, грн.,

ОК – окупність витрат валовою продукцією, %

---

2. Чиста продукція:

$$ЧП = ВП - МВ$$

ВП – валова продукція підприємства, грн.;

МВ – матеріальні витрати на виробництво продукції, грн.

ТЕМА 10 НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ

Задача 1. Виробничі потужності за ліцензією дають можливість виробити 7 000ц продукції за ціною 45 грн./ц з розрахунковим рівнем рентабельності 36%. Оскільки ця технологія не може бути використана іншими суб'єктами господарювання, бо ліцензія є виключною, то частка ліцензіаря в прибутку ліцензіата становить 16%.

Визначте ціну ліцензії у формі щорічних відрахувань (роялті) від вартості виробленої продукції по ліцензії із застосуванням «ноу-хау».

Розв'язання

1. Ставка роялті:

$$Стрл = \frac{Р \times Члц}{1 + Р} \times 100\%$$

Стрл – ставка роялті, %

Р – рівень рентабельності виробництва продукції
використанням «ноу-хау», коефіцієнт; 3
Ч_{лц} – частка ліцензіара в прибутку ліцензіата, коефіцієнт.

---

2. Прибуток ліцензіата від застосування «ноу-хау»:

$$Pr = (C - C) \times OB$$

Pr – прибуток ліцензіата від застосування «ноу-хау»;
Ц – ціна реалізації продукції, грн./ц;
С – повна собівартість реалізованої продукції, грн./ц;
OB – обсяг виробництва продукції за ліцензією.

3. Собівартість реалізованої продукції:

$$C = \frac{Ц}{1+P}$$

С – собівартість реалізованої продукції, грн./ц;
Ц – ціна реалізації продукції, грн./ц;
Р – рівень рентабельності виробництва продукції з використанням «ноу-хау», коефіцієнт

Тоді прибуток ліцензіата становитиме:

Розмір щорічних відрахувань роялті на користь ліцензіара становить:

Задача 2. Підприємство проводить аналіз доцільності придбання ліцензії на право користування нової технології при виробництві продукції. Прогнозований річний обсяг виробництва продукції – 4 500 од. Очікувана собівартість продукції, виробленої за власною технологією – 1 520 грн., а

виробу, виробленого на основі ліцензії – менше на 22,5%. Нормативна рентабельність виробленої підприємством продукції становить 18%.

Визначити ціну придбання ліцензії за умови, що вона не перевищуватиме 43% річного валового прибутку підприємства від виробництва продукції за такою ліцензією.

Розв'язання

1. Собівартість продукції, виробленої за ліцензією:

$$C_{\text{лц}} = \frac{C_{\text{вл}} \times (100 - \Delta C)}{100}$$

$C_{\text{вл}}$ – собівартість продукції вироблена за власною технологією, грн./ од.

ΔC – відносна зміна собівартості продукції, собівартість продукції виробленої за власною технологією, %

Ціна реалізації одиниці продукції виробленої за ліцензією:

$$Ц_{\text{лц}} = C_{\text{лц}} \times (1 + P)$$

$C_{\text{лц}}$ – собівартість продукції, виробленої за ліцензією, грн./ од.

P – нормативна рентабельність продукції, коефіцієнт

---

2. Прибуток від реалізації продукції, виробленої за ліцензією, грн.

$$Pr_{\text{лц}} = (Ц_{\text{лц}} - C_{\text{лц}}) \times OB_{\text{пл}}$$

$Ц_{\text{лц}}$ – ціна реалізації одиниці продукції, виробленої за ліцензією, грн.;

$C_{\text{лц}}$ – собівартість продукції, виробленої за ліцензією, грн./од;

$OB_{\text{пл}}$ - прогнозований обсяг виробництва продукції, ц.

---

3. Ціна придбання ліцензії, грн.

$$ЛЦ = \frac{Pl_{\text{лц}} \times Ч_{\text{лц}}}{100}$$

$P_{лц}$ – прибуток від реалізації продукції, виробленої за ліцензією, грн.

$Ч_{лц}$ – частка ціни ліцензії у % до валового прибутку підприємства від реалізації продукції виробленої за ліцензією, %

Задача 3. Підприємство придбало нематеріальний актив вартістю 45 тис. грн. (без ПДВ). Термін експлуатації активу згідно із встановленою обліковою політикою підприємства – 5 років.

Розрахувати річну та місячну суму амортизаційних відрахувань.

Розв'язання

1. Річна сума амортизаційних відрахувань:

$$A_p = \frac{BA}{T}$$

BA – вартість, що амортизується, грн.

T – очікуваний термін корисного використання основного засобу, років.

---

2. Сума щомісячних амортизаційних відрахувань:

$$A_{міс} = \frac{A_p}{12}$$

A_p – річна сума амортизації, грн.

Задача 4. Первісна вартість нематеріального активу становить 26 тис. грн., зношення на дату переоцінки – 6 тис. грн., справедлива вартість на дату переоцінки – 30 тис. грн. Здійсніть переоцінку нематеріального активу.

Розв'язання

1. Залишкова вартість після переоцінки

$$ЗлВ = ПрВ - Зн$$

ПрВ – первісна вартість нематеріального активу, грн.

Зн – сума зносу нематеріального активу, грн.

---

2. Залишкова вартість після переоцінки дорівнює справедливій вартості на дату переоцінки 30 тис. грн.

3. Індекс переоцінки

$$Іп = ЗлВ^п \div ЗлВ$$

ЗлВ^п - залишкова вартість після переоцінки, грн.

ЗлВ - залишкова вартість до переоцінки, грн.

---

4. Переоцінена вартість

$$ПЕв = ПрВ \times Іп$$

ПрВ – первісна вартість нематеріального активу, грн.

Іп – індекс переоцінки, коефіцієнт

ТЕМА 11. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА ПІДПРИЄМСТВ

Завдання 1. Аналіз показників використання тракторного парку. В двох господарствах є дані про фізичних та еталонних тракторів, відпрацьованих машино-днів, обсяг виконаних робіт і наявність механізаторів. Необхідно провести порівняльний аналіз використання тракторного парку (табл. 1).

Таблиця 1 – Вихідні та розрахункові дані для виконання завдання

Показники	Господарства	
	1	2
Вихідні дані:		
Середньорічна кількість тракторів:		
- фізичних	23	35
- еталонних	21	32
Відпрацьовано еталонними тракторами:		
- машино-днів	3717	5591
- машино-змін	4200	7249
Обсяг виконаних тракторних робіт, еталонних га	28993	51510
Кількість механізаторів, чоловік	26	47
Розрахункові дані:		
Середньорічний виробіток на 1 еталонний трактор		
Кількість відпрацьованих машино-днів на 1 еталонний трактор		
Коефіцієнт змінності		
Коефіцієнт використання часу перебування в господарстві (або процент)		
Середньозмінний виробіток		
Середньоденний виробіток		

Висновок

Середньорічний виробіток на 1 еталонний трактор	=	Обсяг тракторних робіт, еталонних га
		Середньорічна кількість еталонних тракторів
Кількість відпрацьованих машино-днів на 1 еталонний трактор	=	Відпрацьовано машино-днів
		Середньорічне число еталонних тракторів

Коефіцієнт змінності	=	Відпрацьовано машино-змін
		Відпрацьовано машино-днів
Коефіцієнт використання часу перебування в господарстві (або процент)	=	Відпрацьовано машино-днів
		Машино-дні перебування в господарстві

Машино-дні перебування в господарстві визначаються шляхом множення середньорічного числа еталонних тракторів на 365.

Середньозмінний виробіток	=	Обсяг тракторних робіт, еталонних га
		Відпрацьовано машино-змін
Середньоденний виробіток	=	Обсяг тракторних робіт, еталонних га
		Відпрацьовано машино-днів

Завдання 2. Аналіз показників використання вантажного автопарку. В двох господарствах провести порівняльний аналіз показників використання вантажного автотранспорту.

Таблиця 2 - Вихідні та розрахункові дані по автопарку

Показники	I	II
Вихідні дані:		
Середньоспискова кількість машин	149	131
Дні в роботі	47680	42575
Години в роботі, тис.	348,1	306,1
Години в русі, тис.	278,5	275,9
Загальний пробіг, тис. км	5515	4191
в т.ч. з вантажем	4688	2936
Фактичний обсяг вантажоперевезень, т/км	6558	5373
Середня нормативна вантажність, т	3,8	3,5
Розрахункові дані:		
Відпрацьовано днів на одну автомашину		
Тривалість робочого дня		
Коефіцієнт використання часу в роботі		
Технічна швидкість руху		
Коефіцієнт корисного пробігу		
Середня вантажність		
Використання часу перебування машин		
Використання робочого дня		
Використання автопарку в часі		
Коефіцієнт вантажності		
Використання автопарку за потужністю		
Загальний коефіцієнт використанню автопарку		
Продуктивність автопарку на один авто-тонно-		

день, т. км.		
--------------	--	--

Висновок

Порядок розрахунків показників:

Відпрацьовано днів на одну автомашину	=	Дні в роботі	
		Середньоспискова кількість автомашин	
Тривалість робочого дня	=	Години в роботі	
		Дні в роботі	
Коефіцієнт використання часу в роботі	=	Години в русі	
		Години в роботі	
Технічна швидкість руху	=	Загальний пробіг	
		Години в русі	
Коефіцієнт корисного пробігу	=	Пробіг з вантажем	
		Загальний пробіг	
Середня вантажність	=	Загальний обсяг вантажоперевезень	
		Пробіг з вантажем	

На основі розрахункових даних визначаємо коефіцієнти:

Використання часу перебування машин	=	Відпрацьовано днів на одну автомашину		
		365 (366)		
Використання робочого дня	=	Фактична тривалість робочого дня		
		Нормативна тривалість		
Використання автопарку в часі	=	Коефіцієнт використання часу в роботі	x	Коефіцієнт корисного пробігу
		Середня фактична вантажність		
Коефіцієнт вантажності	=	Середня фактична вантажність		
		Нормативна вантажність		

Використання автопарку за потужністю	=	Коефіцієнт вантажності	x	Коефіцієнт корисного пробігу
Загальний коефіцієнт використанню автопарку	=	Коефіцієнт використання автопарку в часі	x	Коефіцієнт використання автопарку за потужністю
Продуктивність автопарку на один автотонно-день, т. км.	=	Фактичний обсяг вантажоперевезень, тонно-км		Машино-дні перебування в господарстві
		Середня вантажність одного автомобіля, т	x	

Завдання 3. Аналіз використання комбайнів. Є такі дані про використання комбайнів (табл. 3).

Таблиця 3 - Вихідні дані для розрахунку показників використання зернозбиральних комбайнів

Показники	Базисний рік	Звітний рік
Вихідні дані:		
Середньосезонне число комбайнів, шт.	12	14
Відпрацьовано машино-днів	180	176
Зібрана площа зернових, га	1420	1500
Намолочено зерна, ц	60350	71700
Розрахункові дані:		
Сезонний виробіток на 1 комбайн		
Кількість відпрацьованих днів на 1 комбайн		
Денний виробіток на 1 комбайн		
Намолочено зерна на 1 комбайн		

Висновок

Показники використання комбайнів визначають таким чином:

Сезонний виробіток на 1 комбайн	=	Обсяг виконаних робіт в фізичних гектарах
		Середньосезонна кількість комбайнів
Кількість відпрацьованих днів на 1 комбайн	=	Кількість відпрацьованих машино-днів
		Середньосезонна кількість комбайнів
Денний виробіток на 1 комбайн	=	Обсяг виконаних робіт в фізичних гектарах
		Кількість відпрацьованих машино-днів
Намолочено зерна на 1	=	Намолочено зерна всього

комбайн		Середньосезонна кількість комбайнів
---------	--	-------------------------------------

Завдання 4. Механізація робіт в рослинництві характеризується такими даними:

Таблиця 4 - Показники для визначення рівня механізації в рослинництві

Види робіт	Базисний рік		Звітний рік	
	Всього	В т.ч. механізовано	Всього	В т.ч. механізовано
Сівба овочів	10	10	15	15
Посадка овочів	25	20	27	20
Збирання овочів	36	15	42	12
Сівба цукрових буряків	550	550	600	600
Збирання цукрових буряків	550	300	600	472

Визначити показники рівня механізації окремих видів робіт в рослинництві.

Для характеристики рівня механізації окремих сільськогосподарських робіт визначають коефіцієнт (процент) механізації, як співвідношення обсягу окремих робіт виконаних машинами з механічними або електричними двигунами до загального їх обсягу.

Наприклад,

$$\text{Процент механізації збирання цукрових буряків} = \frac{\text{Зібрано бурякокомбайнами, га}}{\text{Всього зібрано цукрових буряків, га}} \times 100$$

Таблиця 5 - Визначення рівня механізації в рослинництві, %

Види робіт	Базисний рік	Звітний рік
Процент механізації сівби овочів		
Процент механізації посадки овочів		
Процент механізації збирання овочів		
Процент механізації сівби цукрових буряків		
Процент механізації збирання цукрових буряків		

Висновок

Завдання 5. Є такі дані про кількість тварин, що знаходяться у тваринницьких приміщеннях, обладнаних машинами і механізмами (табл. 6).

Таблиця 6 - Показники для визначення рівня механізації в тваринництві

Показники	На кінець базисного періоду		На кінець звітнього періоду	
	Велика рогата худоба	Свині	Велика рогата худоба	Свині
Кількість тварин в тваринницьких приміщеннях, голів				
- з механізованим водопостачанням	2606	2004	2675	1981
- з механізованим роздаванням кормів	2500	1600	2600	1800
- з механізованим очищенням приміщень від гною	1200	1900	1200	1900
Загальне поголів'я на кінець року, голів	2606	2004	2675	1981

Визначте показники механізації окремих видів робіт в тваринництві.

Для характеристики механізації виробничих процесів в тваринництві визначають показники механізації водопостачання, роздавання кормів, доїння корів, стрижки овець, очистки приміщень від гною, тощо, окремо за видами робіт.

З цією метою беруть відношення кількості худоби на фермах з механізацією даного виду робіт до загального поголів'я.

$$\text{Процент механізації очищення приміщення від гною на фермі великої рогатої худоби} = \frac{\text{Кількість ВРХ, розміщеної в приміщеннях з механічною очисткою від гною на кінець року}}{\text{Загальне поголів'я ВРХ на кінець року}} \times 100$$

$$\text{Процент механізації водопостачання на свинофермі} = \frac{\text{Розміщено свиней в приміщеннях з механізованою подачею води на кінець року}}{\text{Загальне поголів'я свиней на кінець року}} \times 100$$

Види робіт	ВРХ	Свині
Процент механізації водопостачання		
Процент механізації роздавання кормів		
Процент механізації очищення приміщення від гною на фермі		

Висновок

ТЕМА 12. ІНТЕНСИФІКАЦІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Завдання 1. Розрахувати показники рівня інтенсивності сільськогосподарського виробництва

Таблиця 1. Показники інтенсифікації сільськогосподарського виробництва у СТОВ «Денисівка» Березнегуватського району

Показники	Роки			20__р. до 20__р.	
	20__	20__	20__	+	-
Вихідні дані					
Площа сільськогосподарських угідь, га	3600	3900	5000		
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	7513,2	8018,4	12035		
Середньорічна вартість основних та оборотних засобів, тис. грн.	13716	15612	24100		
Прямі витрати праці, тис. люд.-год.	4856,4	6524,7	10655		
Кількість тракторів, од	28	29	35		
Валова продукція, тис. грн.	3805,2	6809,4	9110		
Товарна продукція, тис. грн.	5018,4	6942,0	13795		
Прибуток, тис. грн.	396,0	1002,3	3920		
Виробничі витрати, тис. грн.	4856,4	6524,7	10655		

Середньорічна чисельність працівників, чол.	113	138	160		
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	5827,7	8482,1	20786		
Розрахункові дані					
<i>Рівень інтенсивності:</i>					
Припадає на 100 га сільськогосподарських угідь, тис .грн.:					
- вартості основних та оборотних фондів					
- вартості основних фондів					
- виробничих витрат					
- витрат праці, люд.-год.					
- тракторів, од					
<i>Результати інтенсифікації:</i>					
Вироблено на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн...:					
- валової продукції					
- товарної продукції					
- прибутку					
<i>Економічна ефективність інтенсифікації:</i>					
Одержано валової продукції, грн.:					
на 100 грн. основних фондів					
на 100 грн. виробничих витрат					
на одного працівника					
Норма прибутку, %					
Рівень рентабельності, %					

Висновок

Завдання 2. Розрахувати показники інтенсифікації галузі рослинництва у СГВК «Батьківщина» Доманівського району

Таблиця 2 – Економічна ефективність інтенсифікації галузі рослинництва СВК «Батьківщина» Єланецького району

Показники	Роки			20__р. до 20__р.	
	20__	20__	20__	+; -	%
Вихідні дані					
Площа сільськогосподарських угідь, га	2600	2900	3500		
Площа посівів сільськогосподарських культур, га	2200	2600	3400		
Площа посіву інтенсивних культур, га	1012	1030	1420		
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	4513,2	5018,4	9035		
Середньорічна вартість основних та оборотних засобів, тис. грн.	5867,2	6523,9	11745,5		
Кількість тракторів, од	23	25	28		
Валова продукція, тис. грн.	3675,1	4553,0	5659,0		
Товарна продукція, тис. грн.	3567,2	4903,9	8806		

Прибуток, тис. грн.	629,2	1481,9	2929,5		
Виробничі витрати, тис. грн.	4524,6	3531,6	6754		
Середньорічна чисельність працівників, чол.	95	110	112		
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	5429,7	4591,1	8780,9		
Розрахункові дані					
<i>Рівень інтенсивності:</i>					
Припадає на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.:					
- вартості основних та оборотних фондів					
- вартості основних фондів					
- виробничих витрат					
- тракторів, од					
Питома вага інтенсивних культур у структурі посівів, %					
<i>Результати інтенсифікації:</i>					
Вироблено на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн...:					
- валової продукції					
- товарної продукції					
- прибутку					
<i>Економічна ефективність інтенсифікації:</i>					
Одержано валової продукції, грн.:					
на 100 грн. основних фондів					
на 100 грн. виробничих витрат					
на одного працівника					
Норма прибутку, %					
Рівень рентабельності, %					

Висновок _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ТЕМА 13 РОЗМІЩЕННЯ І СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ

Завдання 1. Розрахувати структуру грошових надходжень від реалізації товарної продукції у ПП «Агро-Альянс» Арбузинського району

Таблиця 1 - Розмір та структура грошових надходжень від реалізації товарної продукції ПП «Агро-Альянс» Арбузинського району

Галузі та види продукції	20__ р.		20__ р.		20__ р.		В середньому за 3 роки	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Зернові та зернобобові в т. ч:	1338,4		2003,2		2734,4		2025,33	
- пшениця озима	300,8		388,5		1571,5		753,6	
- кукурудза на зерно	147,0		49,5		71		89,17	
- ячмінь озимий	751,6		1434,8		881,5		1022,63	
- ячмінь ярий	139,0		130,4		210,4		159,93	
Соняшник	4075,0		4518,9		11534,2		6709,37	
Разом по рослинництву	5413,4		6522,1		14268,6		8734,7	
Послуги в сільському господарстві	103,9		477,9		29,3		203,7	
Всього по сільськогосподарському виробництву	5517,3	100	7000,0	100	14297,9	100	8938,4	100

Висновок

Завдання 2. Розрахувати структуру витрат на виробництво 1ц соняшнику.

Таблиця 2. Розмір та структура витрат на виробництво 1ц соняшника в «Агро-Альянс» Арбузинського району Миколаївської області

	20__ рік		20__ рік	
	грн.	%	грн.	%
Прямі витрати на оплату праці	9,54		7,53	
Прямі матеріальні витрати всього, в т.ч.:	123,87		374,49	
- насіння	27,91		108,30	
- мінеральні добрива	17,94		37,06	
- нафтопродукти	42,48		97,75	
- оплата послуг і робіт сторонніх організацій	-		-	
- решта матеріальних витрат	35,54		131,38	
Інші прямі та загальновиробничі витрати всього, в.т.ч.:	66,59		108,42	
- амортизація необоротних активів	34,52		71,22	
- відрахування на соціальні заходи	3,54		2,80	
- решта інших прямих загальновиробничих витрат	28,53		34,4	
Всього витрат	200	100	490,45	100

Висновок

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І. О., Ситник Г. В., Андрієць В. С. Управління фінансами підприємств : підручник. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
2. Величко В. В. Економіка і фінанси підприємства : конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 152 с. URL: <http://surl.li/hbmobu>.
3. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз : навч. посібник. Одеса : ППЦ «Белка», 2020. 240 с. URL: <http://surl.li/myolgy>.
4. Гудзь О. Є., Стецюк П. А. Інвестиційний менеджмент : навчальний посібник. Київ : ДУТ, 2019. 223 с.
5. Гусєва О. Ю., Воскобоева О. В., Ромащенко О. С. Планування діяльності підприємств : навчальний посібник. Київ : Державний університет телекомунікацій, 2020. 267 с.
6. Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.
7. Економіка підприємства : навчальний посіб. / Н. М. Колпаченко та ін. Харків: Діса плюс, 2019. 277 с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/12342/1/NP_Ekonomika_pid_pryyemstva_19.pdf.
8. Колосок С. І., Мирошніченко Ю. О., Мішеніна Г. А. Розроблення та реалізація інвестиційного проєкту : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2021. 122 с.
9. Лактіонова О. А. Інвестування : навчальний посібник. Вінниця : Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. 256 с. URL: <http://surl.li/ecbpoc>.
10. Лисак О.І., Андрєєва Л. О., Болтянська Л. О. Економіка підприємства : навчальний посібник. Мелітополь : Люкс, 2020. 272 с. URL: http://www.tsatu.edu.ua/et/wp-content/uploads/sites/33/lisak-o.i.-andryeyeva-l.o.-boltyanska-l.o.-ekonomika-pidpriyemstva-navchalnij-posibnik_compressed.pdf.
11. Першко Л. О., Ріппа М. Б. Фінанси : навчальний посібник. Харків : ХНУВС, 2019. 391 с.
12. Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. Фінанси підприємств : підручник. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
13. Тараруєв Ю. О. Інвестиційний аналіз : конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 74 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/83144119.pdf>
14. Цибульська Е. І. Конкурентоспроможність підприємства : навчальний посібник. Харків : Видавництво НУА, 2018. 321 с.

Навчальне видання

ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ:

Методичні рекомендації

Укладач: **Олійник** Тетяна Георгіївна

Формат 60*84 1/16. Ум.друк.арк. ____

Тираж ____ прим. Зам №__

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №4490 від 20.02.2013 р.